

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΠΕΝΑΝ

Κατά νεωτάτην ελαιογραφικὴν εἰκόνα τοῦ Bonnat.

πνευματικᾶς ἀπολαύσεις, ἀνυπέρβλητος εἰς γοητεῖαν, ἀλλὰ φεῦ! τὰ διδάγματά σου, λαμπρὰ ὡς αἱ ἱριδόχροες πομφόλυγες τοῦ σάπωνος, δὲν ἀφίνουσι μεταξὺ τῶν δακτύλων μας ἢ ἐλίγας σταγόνας ὕδατος. "Ω! διατί νὰ κλονισθῇ ἡ πίστις σου, διδάσκαλε θεῖε, διατί νὰ ταραχθῇ ἡ ψυχὴ σου ὑπὸ τῶν ἀμφιβολιῶν, διατί νὰ διανοιγθοῦν οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς τὸ φῶς τῆς ψυχρᾶς ἀληθείας; "Ανευ τούτου θὰ ἦσο ἴσως ὁ θεμελιωτῆς νέας πίστεως, ὁ ἰδρυτῆς νέας θρησκείας, τῆς θρησκείας τῶν ἰδεωδῶν...

"Αλλ' ἂν ἡ ψυχὴ ἡμῶν θλίβεται διὰ τοῦτο, ὁ νοῦς θαυμάζει. Ἡ ἀθάνατος δόξα τοῦ βίου τοῦ 'Ρενάν εἶνε ὅτι ἐφήρμοσε τὴν ἀρχήν, καθ' ἣν ἡ ἐξωτερικὴ ζωὴ δέον νὰ εἶνε σύμφωνος πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν, καὶ αἱ πράξεις μὲ τὰς ἰδέας μας. "Όταν ὁ 'Ρενάν εἰσῆλθεν εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ἀγίου Σουλπικίου ἐπίστευεν — ὅταν ἔπαυσε νὰ πιστεύῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῆς μὲ τὴν θλιβεράν ἀποψιν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναδημιουργήσῃ τὴν ζωὴν του ἀπὸ θεμελίων, βαδίζων ἐντελῶς πρὸς τὸ ἀγνώστον. Τοιαῦτα ἀποφάσεις κατατάσσουσιν καὶ ταξινομοῦν τὰς ψυχάς, ἔστω καὶ ἐπὶ ταῖς βαρυτάταις τῶν θυσιῶν, — ποῖα δὲ βαρυτέρα θυσία ἢ ἡ ἀπώλεια τῆς πίστεως, ἣτις ἐφώτιζεν, ὡδήγει καὶ ἐγλύκαινε μέχρι τοῦδε;

* *

Τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργον τοῦ 'Ρενάν εἶνε ὁ βίος τοῦ 'Ιησοῦ. Ὑπάρχουσιν πολλοὶ ἀγνοοῦντες τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, τὸν "Αγ. Παῦλον, τὸν

'Αντίχριστον, τὴν Ἱστορίαν τοῦ 'Ισραήλ, τὴν μετάφρασιν τοῦ "Ἀσματος τῶν Ἀσμάτων, τὰς Ἀναμνήσεις του, τὸ Μέλλον τῆς Ἐπιστήμης, ἀλλ' οὐδεὶς ὁ ἀγνοῶν, τοῦλάχιστον ἐκ φήμης, τὸν Βίον τοῦ 'Ιησοῦ.

'Εξεδόθη τὸ 1863 καὶ ὁ συγγραφεὺς του εὐθὺς ἄμα τῇ ἐκδόσει του κατέστη ἐνδοξος. Δὲν ἦτο μόνον ἡ μελωδικὴ μαγεία τοῦ ὕφους, ἣτις κατέστησε τὸ βιβλίον περιζήτητον. Τὸ θέμα του εἴλκυσε ἐπίσης τὴν κοινὴν προσοχήν. Ὁ 'Ρενάν ἔθιγε τὰς λεπτοτέρας χορδὰς τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως. "Όχι μὲ τὴν χλευαστικὴν ἀπιστίαν τοῦ Βολταίρου, ὅστις χαιρετῶν τὸν διερχόμενον Σταυρὸν καὶ ἐρωτώμενος πῶς ἔπραττε τοῦτο ἀπῆντα: «Nous ne nous parlons pas, mais nous nous saluons», ἀλλὰ μὲ τὴν μελαγχολικὴν καὶ ρεμβὴν λατρείαν, τὴν ἀποτελοῦσαν ἐν ἐκ τῶν ἰδιαζόντων γνωρισμάτων τῆς ἀσυλήηπτου καὶ ποικιλιωτάτης εἰς λεπτοτάτας ἀποχρώσεις ἰδιοφυίας του. "Ω! Τοῦ ὀμίλει αὐτός, τοῦ ὀμίλει παθητικῶς, καὶ τὸν ἐχαιρέτα, τὸν ἐχαιρέτα βαθέως, τὸν Ἐσταυρωμένον, ὅταν διήρχετο. Κατέθετε τὸ σῶμά του ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ, Μυροφόρος τοῦ αἰῶνός του, τὸν ἐκλαίει μὲ δάκρυα ἀρρήτως μελαγχολικὰ καὶ ἡδέα, κλαίων, κλαίων ἑαυτόν, διότι δὲν ἐπίστευε, καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν θεότητα τοῦ εὐγενεστέρου θύματος, τὸ ὅποιον ἔχουσε ποτε τὸ αἷμά του ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ βιβλίον τοῦτο, τοῦ ὁποίου ὅμοιον δὲν ἐγράφη, εἶνε παθητικὸν καὶ γλυκύτατον κράμα λατρείας καὶ κρι-